

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

Bús Péter János

**Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
buspeterjanos@gmail.com**

A kesztölci köztársaság története

A kesztölci köztársaság története egyfajta legendaként él Komárom-Esztergom megyében, Esztergom környékén. A Pilis lábánál fekvő, festői környezetben elterülő hajdani bányászfalu, Keszthely 1956-ban ugyanúgy rendkívüli eseménye helyszínévé vált, mint szinte bármelyik település országzerte, valamiben mégis különbözött. A község nemzetőrsége elhatározta, hogy annak ellenére, hogy a szovjet csapatok 1956. november 4-én megkezdték a forradalom leverését, ők a végsőkig kitartanak, szakítanak a Varsói Szerződés rendelkezéseivel, belépnek az ENSZ-be, és nem lesz többé a népköztársaság része, ha kell, Keszthely község mint önálló entitás, köztársaság létezik tovább, de nem hajlandóak lemondani a forradalom vívmányairól. Dolgozatom alapvető kérdésfeltevése az, hogy mi motiválta a nemzetőröket abban, hogy úgy is kitartsanak, hogy tudták, tevékenységüket retorziók fogják követni, a hatalom kemény kézzel fog lecsapni mindazokra, akik az általa „ellenforradalom”-nak nevezett eseményekben bármilyen módon részt vettek. A Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltárának XXIII. fondfőcsoportja 734. Keszthely község tanácsának iratai fondja felhasználásával, az Állambiztonsági Szervek Történeti Levéltárának iratanyagával kiegészítve, valamint a tervek szerint az eseményeket átélő tanúkkal oral history módszertanával készült interjúk készítésével célt az, hogy a legendaként máig élő kesztölci köztársaság történetét tudományos keretek között feldolgozzam, annak eseményeit a lehetőségek szerint a legpontosabban feltárjam. Maga a történet köztudott, a sajtóban is megjelent, azonban az ismeretterjesztő feldolgozásokból hiányzik a szakmai módszer, a koncepció, mely révén a régmúlt feltárása nem pusztán az érdekes, figyelemreméltó történeteinek elbeszélését jelenti, hanem az események mögött rejlő emberi sorsok és motivációk feltárását, amikor a történelem nem pusztán események sorozata, hanem olyan történések láncolata, melyek egymásra hatással vannak, ok-okozati összefüggésben állnak egymással. Célt továbbá, hogy a kesztölci eseményeket összehasonlítsam a környező településeken történtekkel, választ keresve arra a kérdésre, miért a kesztölci történések váltak legendássá, mi vezetett ahhoz, hogy ez a kis bányászfalu a benne élő emberekkel szinte országos hírre tett szert.

Majzik Dávid

**Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar
davidmajzik31@gmail.com**

MOKÁN életutak 1944 és 1956 között

Előadásomban három személy életútját felvázolva mutatom be, hogy az 1944 végén átvonuló front után keletkezett hatalmi, közigazgatási űrben milyen életstratégiák kínálkoztak azoknak, akik részt vettek a miskolc-diósgyőri MOKAN-Komité (Magyarországi Kommunisták Antináci Komité) antifasiszta ellenállási mozgalomban. Az ellenállás rövid történetének felvázolása után három különböző társadalmi réteghez tartozó személy - egy hivatásos katonatiszt, egy gimnáziumi tanár és egy szabó - életútját követem végig az 1940-es évektől 1956-ig. A rekonstrukciót visszaemlékezések, közigazgatási iratok és Államvédelmi nyomozati dokumentumok támaszkodva végeztem, arra fókuszálva, hogy a háború után a társadalmi mobilitásban milyen karrierlehetőségeket kínált a partizán múlt Miskolcon. Az életutak nyomon követése során jól felrajzolható az 1945 és 1948 közötti időszakban, a szereplők életében végbement felfelé irányuló mobilitás, majd pedig a pártállam megalakítását követően

ABSZTRAKTOK

**1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger
2016. szeptember 8–10.**

a deklasszálódás és pozícióvesztés. A demokratikus úton újjáépülő közigazgatás új társadalmi dimenziókat nyitott meg a MOKAN-Komité tagjai számára, mivel a városvezetésbe többségi helyet foglaltak el. Az újjáépítés hevét egyesek személyes ambícióik elérésére használták fel, míg mások őszintén hittek abban, hogy a háború pusztítása után új alapokra építhetik Magyarországot a Szovjet Vörös Hadsereg árnyékában.

Osváth Ádám

**Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
zaphirusz@hotmail.com**

Határváros forradalom után – Sopron szerepe az 1956-os forradalom időszakában

A forradalom egyik különleges helyszíne volt Sopron. A forradalom a városon vér nélkül futott végig, a főbb események nem október 23-hoz, hanem 26-hoz köthetőek. Sopron kiemelt szerepét elsősorban az jelentette, hogy egyszerre volt egyetemi- és határváros, ami nagy mértékben rányomta a bélyegét arra miként reagált a város és az országos vezetés a soproni eseményekre. Az előadásomban a forradalom hírének soproni fogadtását tárgyalom - a hatalom és a polgárság, valamint a diákság szemszögéből -, valamint rátérek arra, hogy miként alakult a város sorsa a szabadságharc kitörése utáni néhány napban. Az előadás első részében így az egyetemisták és a határ kapcsolatát elemzem, valamint azt, hogy a forradalom leverése után milyen irányú volt az egyetemisták migrációja - különös tekintettel arra az eseményre, mikor több, mint 450 hallgató és tanár szökött át egy éjszaka az osztrák határon, és meg sem álltak egészen British Columbiáig. Kiemelt figyelmet fogok fordítani arra, hogy az egyház hogyan reagált a levert forradalom hírére, mire ösztönözte híveit, hogyan kezelte a Sopronon keresztül áthaladó emigránshullámot, támogatta vagy hátráltatta az áthaladást? Természetesen a határőrség és egyéb erőszakszervezetek jelentései is fontos részét fogják képezni az előadásnak, valamint azok a jelentések, amelyeket a határon elfogottakról készítettek. A magyar határ mellett azt is megfigyeljük, hogyan reagált az osztrák fél a migránsáradatra, hogyan kezelték a helyzetet. Mennyire volt tipikus államhatár, mennyire volt más, mint a vasfüggöny többi része? Végül, az előadásban foglalkozni fogok a forradalom és a szabadságharc emlékezetével. Vajon a soproni események megmaradtak csupán helytörténeti, regionális jelentőségűnek, és csupán becsatlakoztak a budapesti forradalom emlékezetébe, vagy önálló történeti jelentőséggel bírnak, és atipikus jellegük miatt kivívták az érdeküket arra, hogy a történelemtudomány mélyebben foglalkozzon velük?